

6. Стецо Н. В. Методична розробка « Вплив казки на розвиток особистості». Освітній проект Всеосвіта. URL: <https://bit.ly/3H5Sa753>

Додатки

«Риси характеру»

Товариськість – замкнутість, тактовність – безтактність, правдивість – брехливість, ввічливість – грубість, чуйність – жорстокість, щирість – лицемірство, доброзичливість – заздрість, турботливість – байдужість, працелюбність – лінь, ініціативність – консервативність, добросовісність – безвідповідальність, наполегливість – безвільність, самокритичність – некритичність, вимогливість – невимогливість, скромність – хвалькуватість, почуття гідності, самоповага – самолюбство, нікчемність, акуратність – неохайність, бережливість, економність – марнотратство, роздай біда, щедрість – скупість, сміливість – боягузтво, терплячість – непосидючість і невгамовність, рішучість – невпевненість, цілеспрямованість – безцільність.

«Варіанти прямої мови персонажу»

1. «Будь ласка, пригощайтесь смаколиками, можете взяти всі!»
2. «Я з радістю пригощу вас одним смаколиком! Виберіть, що вам до вподоби».
3. «На жаль, я не можу вас пригостити. Всі смаколики порашовані за кількістю гостей».
4. «Йди геть! Я тобі нічого не дам!»

«Бланк для відповідей»

П.І. _____ Клас __	Назва твору _____
ПП-Позитивний персонаж (на вашу думку) _____	НП-Негативний персонаж (на вашу думку) _____
Запишіть 3-4 позитивних рис характеру (якостей) ПП: - - - -	Запишіть кілька позитивних рис характеру (якостей) НП: - - - -
Запишіть кілька негативних рис характеру (якостей) НП: - - - -	Запишіть 3-4 негативних рис характеру (якостей) ПП: - - - -

В. Ю. Носова,

вихователь групи подовженого дня, учитель української мови та літератури, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, вихователь-методист Червонослобідського закладу загальної середньої освіти I-III ступенів №2 Червонослобідської сільської ради Черкаської області;

Н. Г. Бережна,

учитель початкових класів, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, вчитель-методист Червонослобідського закладу загальної середньої освіти I-III ступенів №2 Червонослобідської сільської ради Черкаської області

«ЕКОНОМІЧНИЙ КАЛЕЙДОСКОП»
РОЗРОБКА ЗАНЯТТЯ-ГРИ ДЛЯ УЧНІВ 2 КЛАСУ

Мета: формувати фінансову компетентність здобувачів освіти, систематизувати знання дітей про загальноновживані економічні терміни: «економіка», «економія», «гроші», «банк», «товар»; уточнити уявлення про грошові одиниці України; ознайомити з історією виникнення грошей; вчити дітей будувати повні речення при відповіді, розвивати пам'ять, уяву, логічне мислення; прищеплювати ощадливість, вчити правильному та раціональному використанню грошей; сприяти розвитку самостійності, організованості, відповідальності, вмінню працювати разом.

Обладнання: скринька, макети грошових одиниць України, рекламних товарів

(чобітки, шапка, лампочка, молоко, іграшка бей-блейд), ілюстровані картки, мікрофон, мультимедійна презентація (розміщена за QR-кодом).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Організація класу. Хвилинка афірмації

*Ось дзвінок сигнал нам дав.
Працювати час настає.
Тож і ми часу не гаймо,
Заняття наше починаймо!
Станьте діти всі рівенько
Усміхніться всі гарненько
Усміхніться самі до себе
Усміхніться всі до мене
Усміхніться до гостей
Привітайтеся: «Добрий день!»*

2. Оголошення теми і мети заняття

Учитель. Діти, сьогодні наше заняття відбудеться у форматі економічного калейдоскопу.

Спочатку з'ясуємо, чи розумієте ви значення слів: економіка і та калейдоскоп.

Що таке калейдоскоп?

Калейдоскоп – це іграшка, що дозволяє створювати візерунки. Погляньмо на екран, саме так з'являється візерунки у калейдоскопі, ніби висипаються із маленьких скелець.

А чому він економічний? Що це за наука економіка?

Економіка – це наука про ведення господарства, уміння правильно користуватися грошима.

Отже, на сьогоднішньому занятті «Економічний калейдоскоп» ми поговоримо про такі економічні поняття як «гроші», «товар»; з'ясуємо історію виникнення грошей; дізнаємось, звідки вони беруться та як економічно їх витратити.

Поетична хвилинка

1.

Учитель. Послухаємо віршики про економіку. Економіка – наука для дорослих і малят. Нелегка вона, цікава!

Але швидко нас навчить,

Як з грошима поведись!

Як фінансами управляти

Кожна людина повинна знати.

Як воду й світло берегти,

Знають навіть дітлахи.

Розповідь учителя з елементами бесіди «Історична скринька»

• У нас на столі ви помітили червону скриньку. Подивіться, що лежить у ній? (мушлі, камінці).

• Раніше у людей не було грошей.

• Як ви вважаєте, як тоді люди купували собі їжу, речі? (Відповіді дітей.)

• У давнину, коли грошей зовсім ще не було, люди просто обмінювалися товарами. Потім почали використовувати мушлі, камінці, а згодом – коштовні метали: золото та срібло, ділячи їх на маленькі шматочки різної форми. У нас в Україні понад тисячу років тому почали карбувати золоті та срібні монети: златники та срібляники, які отримали назву «гривня».

• У нашій скриньці зібрані гроші, якими люди

користувались дуже давно, та наші гроші, якими користуємось ми зараз. «Гроші»- паперові, їх називають «купюра або банкнота», та металеві гроші, це «монети». (Покази виставки грошей). Гроші друкуються державою на спеціальному обладнанні.

- Як називаються гроші у нашій країні? (Вони називаються гривнями).
- Чому купюри та монети різного кольору? (Щоб люди не плутали їх).

Калейдоскоп «Народна мудрість про гроші» (робота у групах)

У народі кажуть: «Бажаєш гроші мати, потрібно добре працювати». А що ще каже народна мудрість про гроші, ви дізнаєтесь, коли виконаєте наступне завдання в групах.

Вам необхідно скласти із запропонованих ілюстрованих карток прислів'я. (Зразки карток можна переглянути та завантажити за QR-кодом.)

Спочатку повторимо правила роботи у групах:

- Умій слухати свого товариша.
- Говори по черзі.
- Дотримуйся мобільної тиші.
- Сигналізуй про закінчення роботи.

Копійка гривню береже.

- Заощаджуючи, можна назбирати велику суму.
- Копійка копійку кличе.
- Якщо маєш невеликі заощадження грошей, завжди виникає бажання мати більше.
- Рахуй гроші стиха, не матимеш лиха.

Завжди потрібно планувати, скільки і на що маєш витратити, аби потім не засмучуватись, що у тебе не вистачило коштів на необхідні речі.

Вправа «Мікрофон»

1. А зараз на вас чекатиме цікава вправа «Мікрофон»

2. Що треба робити, аби у вас було більше грошей? (Економічно жити.)

3. Як називається бережливе і ощадливе використання товарів, грошей та послуг? (Це економія.)

4. Як ви розумієте вислів «економічно жити»? (Не витратити багато води, світла, газу. Не ламати іграшок, берегти одяг і взуття, телевізор не дивитись довго.)

5. Як у школі ми можемо бути бережливими і економічними? (Не псувати меблі. Не бруднити килимки.)

Поетична хвилинка 2

Як виросту велика,
Я буду працювати!
І гроші економно
Я буду витратити!
Про фінанси все вивчаю,
І батькам допомагаю!
Кишенькові гроші маю
І ціну їм добре знаю!
Непотрібне – не купляю,
Про бюджет сім'ї подбаю.
Гаманець давно вже маю –
Гроші в ньому я тримаю!
Щоб гроші в гаманці були,
Ви правила запам'ятайте:
Газ, електрику і воду бережіть!
Гроші економно витрачайте!
Гарні професії здобуйте!

Фізкультхвилинка

*Економчик йшов та йшов,
Тут він гривеньку знайшов!
Покрутився раз і два,
Нахилився раз і два!
Гривеньку підняв,
У гаманець її поклав!
От який я молодець!*

Вправа «Корисна справа»

Учитель. Ми з вами теж вчилися бути економними. На уроках трудового навчання виготовляли годівнички для птахів із вживаного матеріалу. Ось деякі із них. (Демонстрація виробів).

- А яке друге життя ми можемо дати непотрібним та старим речам?
- Із сторінок старих журналів можна зробити чудові закладки або прикраси для кімнати.
- Зошити не викидаємо, а здаємо на макулатуру. Отримаємо гроші і водночас збережемо дерева в лісі.
- Із старих коробочок можна зробити органайзер для олівців.

Грування «Де живуть гроші?»

Учитель. А зараз ми з вами з'ясуємо, де живуть гроші? Із поданих карток виберіть одну, на якій зображено місце, де можуть жити гроші. І поясніть, звідки вони там беруться. Обрані картки прикріпіть до «грошей» до зображення, прикріпленого на дошці.

(Матеріал для роботи

розміщений за QR-кодом.)

Звідки ж беруться у нас гроші?

1. Мама й тата кладуть у гаманець гроші, які вони заробили на роботі.
2. У скарбничку кладуть гроші люди, які хочуть заощадити.
3. Сейф потрібен для зберігання великої суми грошей.
4. У банкомат гроші кладуть працівники банку, аби люди, які їх заробили, могли звідти взяти.
5. Банк – це установа, де знаходяться, зберігаються та видаються гроші.
6. Касовим апаратом користуються для збереження отриманих від покупок грошей.

Вправа «Встанови відповідність» (Робота з презентацією)

– Що можна купити за гроші? Як назвати це одним словом? (Товар.)

Учитель. На слайді ви бачите різні товари. Пропоную розмістити їх до відповідних магазинів.

Продукти – в продовольчому.
Іграшки – в іграшковому.
Електроприлади – в електротоварах.
Взуття – в магазині взуття.
Одяг – в магазині одягу.
А щоб товар користувався попитом, йому потрібна... (Реклама.)

Реклама – повідомлення про товар, його якість та можливість використання. Вона повинна бути такою, щоб товар хотілося придбати. У класі завчасно стартувала рекламна кампанія. Юні рекламодавці підготували свої виступи.

(Зразки зображень рекламних товарів можна переглянути і завантажити за QR-кодом.)

*ЛЕД – лампочку ти придбай!
Вона може довго працювати
І денне світло нам давати!
Економна, стильна і яскрава,
Бюджет сім'ї оберігає!*

Молоко дає нам сил,
До вподоби воно всім –
Здоровішаємо з ним!
Молоко вживайте зранку –
Кращого нема сніданку!

Я без шапки аж ніяк,
Вуха мерзнуть зразу – так...
Тож носіть її щодня,
Щоб не застудитись!

Маю модні чобітки:
Гарні і зручненькі!
Дуже тепло ніжкам у них –
Раджу всім дівчаткам!

У мене іграшка нова,
Модна та сучасна!
З друзями ми граємось,
Бей-блейдами змагаємось.

Гра «Так чи ні»

З тобою хочеться мені
Зіграти в гру «Чи так, чи ні».

Коли «Так» – сідай рівненько, говори нам: «Так»,
А як «Ні» – хутчіш вставай, пальчиком сигнал
давай.

Коли з дому я іду, світло вимикаю. (Так.)
Про електрику і струм ніколи не дбаю. (Ні.)

Гроші я кладу в кишеню. (Ні.)

А цукерки – в гаманець. (Ні.)

Все, що хочу, я купляю, про бюджет сім'ї не
дбаю. (Ні.)

Молоко, сир і сметану я купую у продтоварах.
(Так.)

І у цьому ж магазині я куплю спідничку синю. (Ні.)

Газ і воду економлю. (Так.)

Економіка навчить, як з грошима поведись!
(Так.)

Хто у гру оцю пограв, економістом справжнім
став!

Підсумки. Гра «Добавляночка»

Учитель. Чи були ви уважними під час заняття, з'ясуємо у грі «Добавляночка». Зараз вам необхідно буде додати необхідні слова.

Відгадай-но, як те зветься

Що за гроші продається... (Товар)

Це не просто диво-дар

А справжнісінький... (Товар)

Меблі, хліб і олівець

Продає нам... (Продавець)

За сметану, хліб і сир

У касі чек проб'є... (Касир)

Лікаря і акробату
Видають за труд...(Зарплату)
Порося потрібне мені
Те, що з діркою на спині...(Скарбничка)
Раз, два, три, чотири, п'ять,
Усі уміють рахувати.
Щоб товари нам продати,
Треба, що в кишені мати? (Гроші)
На товарі в магазині
Ми завжди побачим...(Ціни)

Учитель. На занятті всі були уважні та старанні. Сподіваюсь, що ви назавжди запам'ятаєте, що таке економіка, економія, гроші, товар. Будете працюючими, навчитесь заробляти гроші та витратити їх із розумом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Варецька О.В. Духовно-економічне виховання молодших школярів на основі курсу «Початки економіки». Запоріжжя: КПУ, 2010. – 80 с.
2. Ковальчук Г.О. Організація навчання з економіки: навч. посібник. Київ: Нац. пед. ун-т ім. М. Драгоманова, 2002. – 305с.

3. Нетрадиційні уроки з економіки: навч.-метод. посіб. Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2008. – 128с.

4. Історія грошей. «Джміль». 2018. №3 URL: <https://jnil.com.ua/2018-3/economika>

5. Харченко С.Ф. Добірка занять з економічного виховання для дітей. URL: <https://naurok.com.ua/dobirka-zanyat-z-ekonomichnogo-vihovannya-dlya-ditey-molodshogo-doshkilnogo-viku-330998.html>

6. Древаль О.М. Методичні матеріали: Конспект інтегрованого заняття з економічного виховання «В пошуках скарбу» URL: <https://vseosvita.ua/library/konspekt-integrovanogo-zanatta-z-ekonomichnogo-vihovanna-v-posukah-skarbu-dla-starsoi-grupi-271135.html>

7. Дерипаско Л.І. Поетичні рядки на кожен етап уроку. URL: https://kalinovakraina.blogspot.com/p/blog-page_0.html

8. Удовиченко О.М. Презентація-додаток «Економічні загадки» URL: <https://www.slideshare.net/ssuserde793d1/ss-70724176>

9. Вірші та загадки про економіку. URL: <https://dovidka.biz.ua/virshi-ta-zagadki-pro-ekonomiku>

10. Бандура А.В. Конспект заняття «Економічний Брейн-ринг». URL: <https://urok-ua.com/konspekt-zanyattya-dlya-ditey-starshoyi-grupi-dnz-ekonomichniy-breyn-ring/>

Л. В. Гончарова, Н. В. Лесечко,

учителі початкових класів Новоукраїнського навчально-виховного комплексу «Дошкільний навчальний заклад загальноосвітня школа І-ІІ ступенів» Чорнобаївської селищної ради Черкаської області

ОЗНАЙОМЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ОСОБЛИВОСТЯМИ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Гострою потребою XXI століття стає формування такого способу життя, який був би основою для довготривалого гармонійного розвитку людства. Необхідними стають наявність такої системи цінностей та світоглядних переконань, які б стосувались культурного світогляду кожної людини та суспільства загалом, які б не залежали від економічних коливань, у яких захист та збереження природи, турбота про людину, її життя та повага її прав вважалися б настільки важливими, як і саме життя. Саме такі стійкі принципи і сформували появу поняття «сталий розвиток», тобто такий розвиток, що задовольняє потреби сучасності, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти власні потреби [7].

Враховуючи орієнтацію системи освіти нашої країни на європейське співтовариство та з метою забезпечення потреб підростаючого покоління у контексті глобалізаційних процесів, вітчизняна педагогіка активно працює над науково-методичним забезпеченням освітнього простору з урахуванням ключових принципів сталого розвитку. Про це свідчить наявність численних інструктивно-методичних матеріалів, статей, методичних рекомендацій та навчальних програм.

Аналіз наукових розвідок, дав змогу дослідити, що ідеї про необхідність стримувати безконтрольно

зростаюче споживання природних ресурсів вперше були висловлені ще давньогрецькими філософами. Але зазвичай поняття сталого розвитку пов'язують із англійським економістом Томасом Робертом Мальтусом. На початку XVIII століття Мальтус висловив гіпотезу про те, що зростання населення відбувається в геометричній прогресії, а зростання виробництва продуктів харчування та ресурсів – в арифметичній, що в свою чергу призводить до голоду, катастроф та навіть війн.

Через 170 років після публікації перших робіт Мальтуса, у 1972 році міжнародна громадська організація «Римський клуб» випустила першу доповідь – «Межі зростання» (The Limits to Growth) – результати математичного моделювання вичерпання природних ресурсів внаслідок зростання населення. Модель містила 12 сценаріїв, п'ять з яких описували катастрофічне зниження населення до 1-3 млрд осіб через надмірне зростання споживання, а сім сценаріїв були сприятливішими і спиралися на підвищення екологічної, демографічної та соціальної усвідомленості людства.

У тому ж 1972 році була створена Програма Організації Об'єднаних Націй (ООН) з навколишнього середовища, яка започаткувала обговорення екологічних проблем на глобальному рівні. За ініціативи представників ООН поняття сталого